
Εισαγωγή

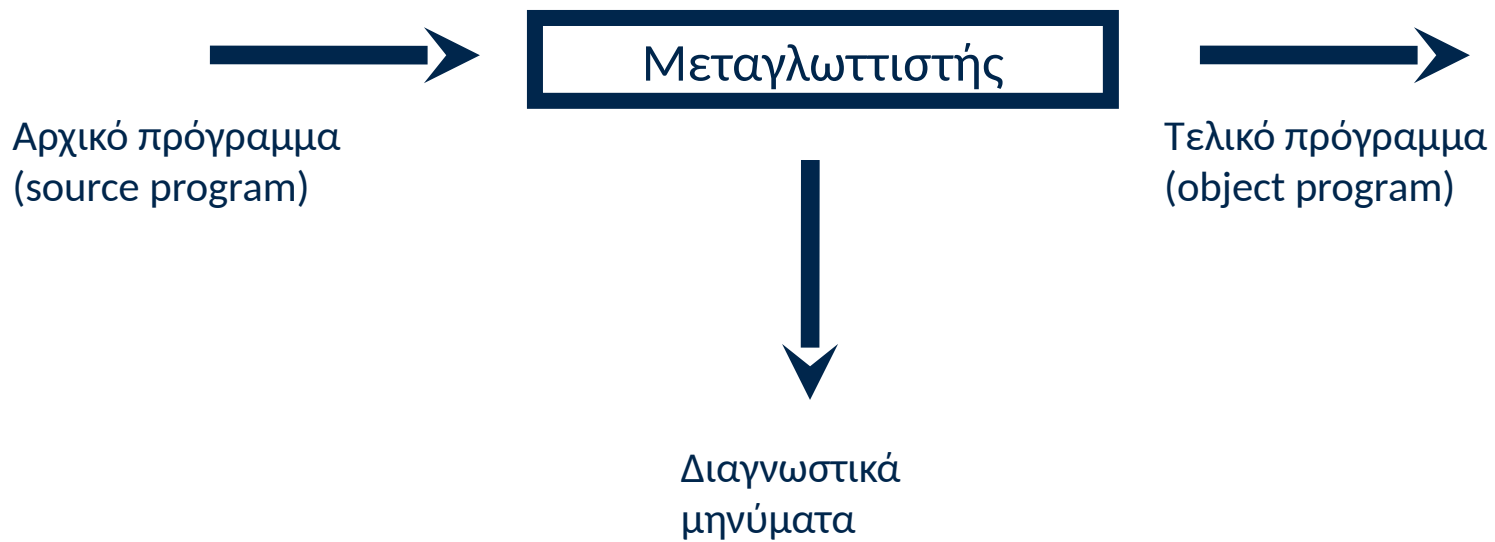
Διαλέξεις στο μάθημα: Μεταφραστές
Γεώργιος Μανής

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ Η/Υ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
DEPARTMENT OF COMPUTER SCIENCE & ENGINEERING
UNIVERSITY OF IOANNINA

Μεταγλωττιστής

Μεταγλωττιστής

- ✦ Παίρνει σαν είσοδο το **αρχικό πρόγραμμα**
  - Είναι το πρόγραμμα το οποίο θέλουμε να μεταγλωττίσουμε
- ✦ Παράγει σαν έξοδο το ισοδύναμο **τελικό πρόγραμμα**
  - Είναι το πρόγραμμα στο οποίο μετασχηματίζουμε το αρχικό πρόγραμμα
  - Συνήθως είναι πρόγραμμα σε γλώσσα μηχανής κάποιου επεξεργαστή
- ✦ Εμφανίζει **διαγνωστικά μηνύματα**
  - Συνήθως μηνύματα λάθους
  - Μερικές φορές και μηνύματα προειδοποίησης

Γλώσσες

- ✦ Το αρχικό πρόγραμμα γράφεται σε αυτό που ονομάζουμε **αρχική γλώσσα**
  - Είναι η γλώσσα την οποία θέλουμε να υλοποιήσουμε
- ✦ Το τελικό πρόγραμμα παράγεται στην **τελική γλώσσα**
  - Είναι η γλώσσα στην οποία θέλουμε να μεταγλωττιστεί το πρόγραμμα
  - Συνήθως είναι η γλώσσα μηχανής κάποιου επεξεργαστή
- ✦ Ο μεταγλωττιστής είναι υλοποιημένος και αυτός σε κάποια γλώσσα προγραμματισμού, τη **γλώσσα υλοποίησης**

Ανάπτυξη Μεταγλωττιστών

- # Έχουμε τρεις βασικές εναλλακτικές στην ανάπτυξη ενός μεταγλωττιστή
  - Υλοποίηση **εξ' αρχής** σε κάποια **γλώσσα προγραμματισμού**
  - Υλοποίηση με τη **χρήση εργαλείων**
    - Η υλοποίηση τους έχει γίνει χρησιμοποιώντας κατάλληλα εργαλεία που αυτοματοποιούν τη διαδικασία και την παραγωγή κώδικα
  - **Σύνθεση από μικρά τμήματα λογισμικού** που συνδυάζονται ανάλογα με τις ανάγκες

Υλοποίηση με χρήση εργαλείων

Παράδειγμα Εργαλείων Ανάπτυξης

---

lex (flex)

- παίρνει έως είσοδο την **περιγραφή λεκτικών μονάδων**
- από την περιγραφή αυτή **παράγεται αυτόματα λεκτικός αναλυτής** που αναγνωρίζει αυτές τις λεκτικές μονάδες
- με την αναγνώριση μίας λεκτικής μονάδας δίνεται η δυνατότητα **εκτέλεσης κώδικα** που αντιστοιχεί σε ενέργειες που θέλουμε να γίνουν μετά την αναγνώριση
- η λεκτική μονάδα που αναγνωρίστηκε μπορεί να επιστραφεί ως **αποτέλεσμα στον bison**

Παράδειγμα Εργαλείων Ανάπτυξης

---

bison (yacc)

- παίρνει έως είσοδο την περιγραφή των **κανόνων** μίας γλώσσας σε μορφή γραμματικής
- επίσης παίρνει ως είσοδο το **αποτέλεσμα** της λεκτικής ανάλυσης από τον lex
- από τη γραμματική **παράγεται** αυτόματα **συντακτικός αναλυτής** για τη γλώσσα αυτή
- κατά διάσχιση της γραμματικής δίνεται η **εκτέλεσης κώδικα**, σε όποια σημεία επιλέξουμε

Παράδειγμα Εργαλείων Ανάπτυξης

Antlr

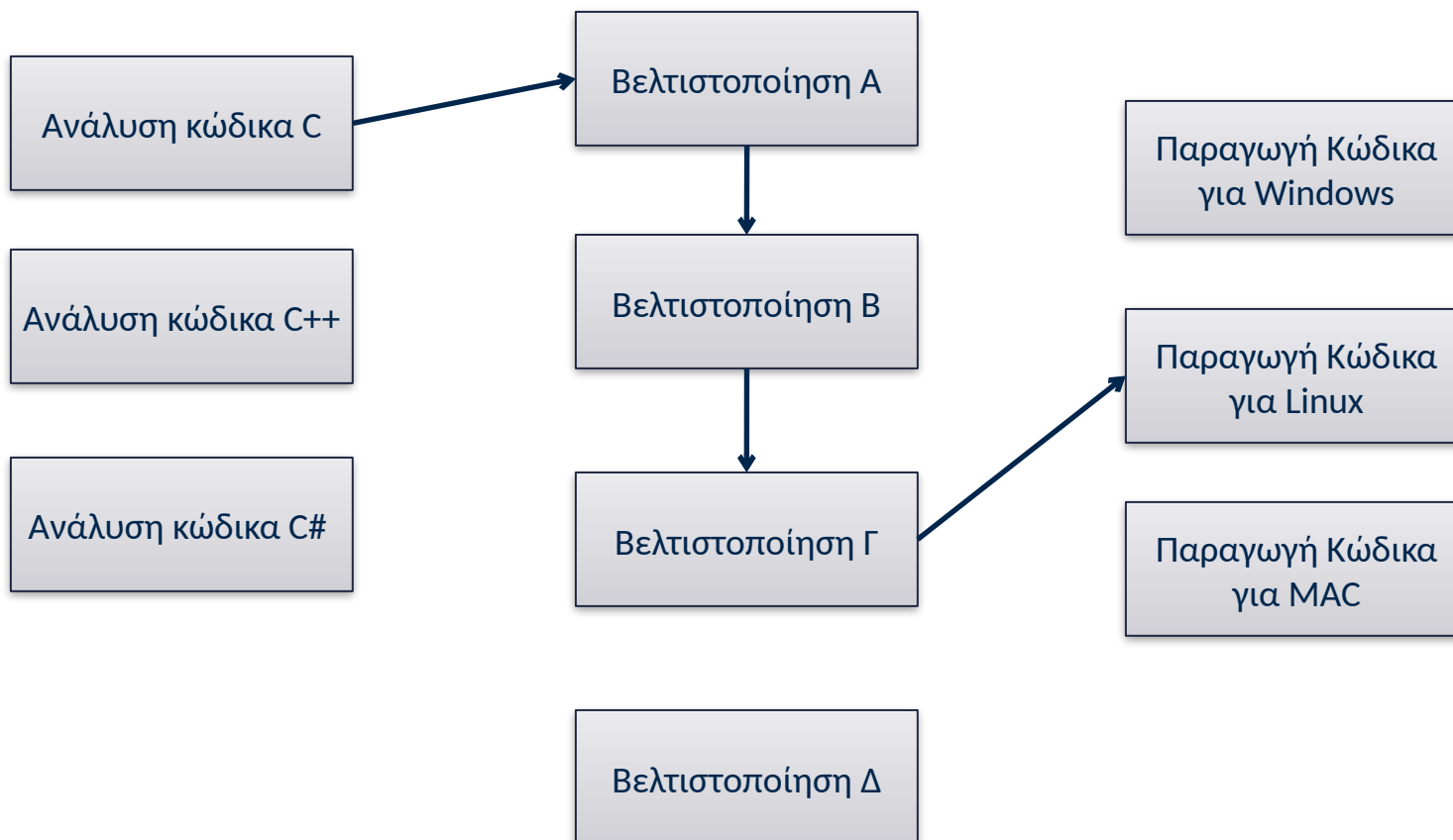
- ακολουθεί **παρόμοια φιλοσοφία** με τα δύο προηγούμενα εργαλεία
  - είναι όμως ένα **ενιαίο** εργαλείο, δεν κάνει τόσο σαφή διαχωρισμό ανάμεσα σε λεκτική και συντακτική ανάλυση, αφού συντάσσονται και τα δύο στην ίδια γραμματική
  - είναι πιο **διαδεδομένο** (πια) από τα lex-bison και **εξελίσσεται ταχύτερα**
  - είναι μάλλον η πιο **προφανής επιλογή** σήμερα
-

Σύνθεση από Τμήματα Λογισμικού

- ✦ Έχουμε ένα **σύνολο από λειτουργίες** λογισμικού καλά ορισμένες, κάθε μία από τις οποίες κάνει μία συγκεκριμένη λειτουργία
  - ✦ Ανάλογα με τις ανάγκες μας **επιλέγουμε** ποιες από αυτές θα χρησιμοποιηθούν
  - ✦ Κάνουμε μικρές **μετατροπές** αν αυτό είναι αναγκαίο ή φτιάχνουμε καινούργιες με βάση τις ήδη υπάρχουσες ή εξαρχής
  - ✦ **Συνδυάζουμε** τα τμήματα που χρειαζόμαστε συνθέτοντας ένα καινούργιο μεταγλωττιστή
-

Παράδειγμα Σύνθεσης από Τμήματα Λογισμικού

Χρήσιμη Ορολογία

Διαμεταγλωττιστές (cross-compilers)

- Ο υπολογιστής στον οποίο γίνεται η μετάφραση είναι διαφορετική αρχιτεκτονική από τον υπολογιστή στον οποίο θα εκτελεστεί το τελικό πρόγραμμα

Προεπεξεργαστές (preprocessors)

- Από αρχική γλώσσα πάλι σε αρχική γλώσσα αφού έχει κάνει κάποιες τροποποιήσεις, π.χ. αντικατάσταση συμβολικών ονομάτων των σταθερών με τις πραγματικές τιμές τους

Συμβολομεταφραστές (assemblers)

- Από συμβολική γλώσσα μηχανής σε γλώσσα μηχανής – μία προς μία αντιστοίχιση εντολών
-

Χρήσιμη Ορολογία

- # **Βιβλιοθήκες χρόνου εκτέλεσης** (run time libraries)
  - Υποπρογράμματα και συναρτήσεις σε μεταγλωττισμένη μορφή
- # **Εντοπιστές σφαλμάτων** (debuggers)
  - Βηματική εκτέλεση προγραμμάτων
  - Παρακολούθηση τιμών μεταβλητών
  - Τοποθέτηση σημείων διακοπής εκτέλεσης
- # **Στατιστικοί αναλυτές** (profiles)
  - Δίνουν πληροφορίες σχετικά με την εκτέλεση ενός προγράμματος, π.χ. απασχόληση των επεξεργαστών όταν χρησιμοποιούμε ένα υπολογιστικό σύστημα πολλών επεξεργαστών

(προ)Ιστορική Ορολογία

■ Συνδέτες (linkers)

- Έχουν πια ενσωματωθεί στη διαδικασία μεταγλώττισης, παλαιότερα ήταν χωριστά προγράμματα
- Δέχονται σαν είσοδο μεταγλωττισμένα αρχεία και βιβλιοθήκες χρόνου εκτέλεσης και παράγουν ως έξοδο ένα εκτελέσιμο πρόγραμμα
- Αναλύουν τις σχετικές διευθύνσεις των μεταγλωττισμένων αρχείων και των προγραμμάτων βιβλιοθήκης και τα ενοποιούν ώστε να είναι όλες με βάση μία σχετική διεύθυνση

■ Φορτωτές (loaders)

- Δέχονται σαν είσοδο ένα εκτελέσιμο πρόγραμμα και το τοποθετούν στη μνήμη για να είναι έτοιμο προς εκτέλεση
  - Μετατρέπουν τις σχετικές διευθύνσεις σε απόλυτες διευθύνσεις
  - Αποτελεί μέρος του λειτουργικού συστήματος
-

Διερμηνείς (*interpreters*)

- ✦ Μετάφραση και εκτέλεση **εντολή προς εντολή** σε αντίθεση με τους μεταγλωττιστές που μεταφράζουν μία φορά το πηγαίο πρόγραμμα το αποθηκεύουν στο δίσκο και το εκτελούν από εκεί
- ✦ **Ευκολότερη ανάπτυξη** λογισμικού από ότι με τους μεταγλωττιστές
- ✦ **Ευκολότερη** η βήμα προς βήμα εκτέλεσή άρα και η **αποσφαλμάτωση**
- ✦ Σημαντικά πιο **αργοί** από τους μεταγλωττιστές
- ✦ Σήμερα πολλές γλώσσες αξιοποιούν υβριδικές τεχνικές ώστε να συνδυάσουν ταχύτητα και μεταφερισιμότητα

Απαιτήσεις από ένα Μεταγλωττιστή

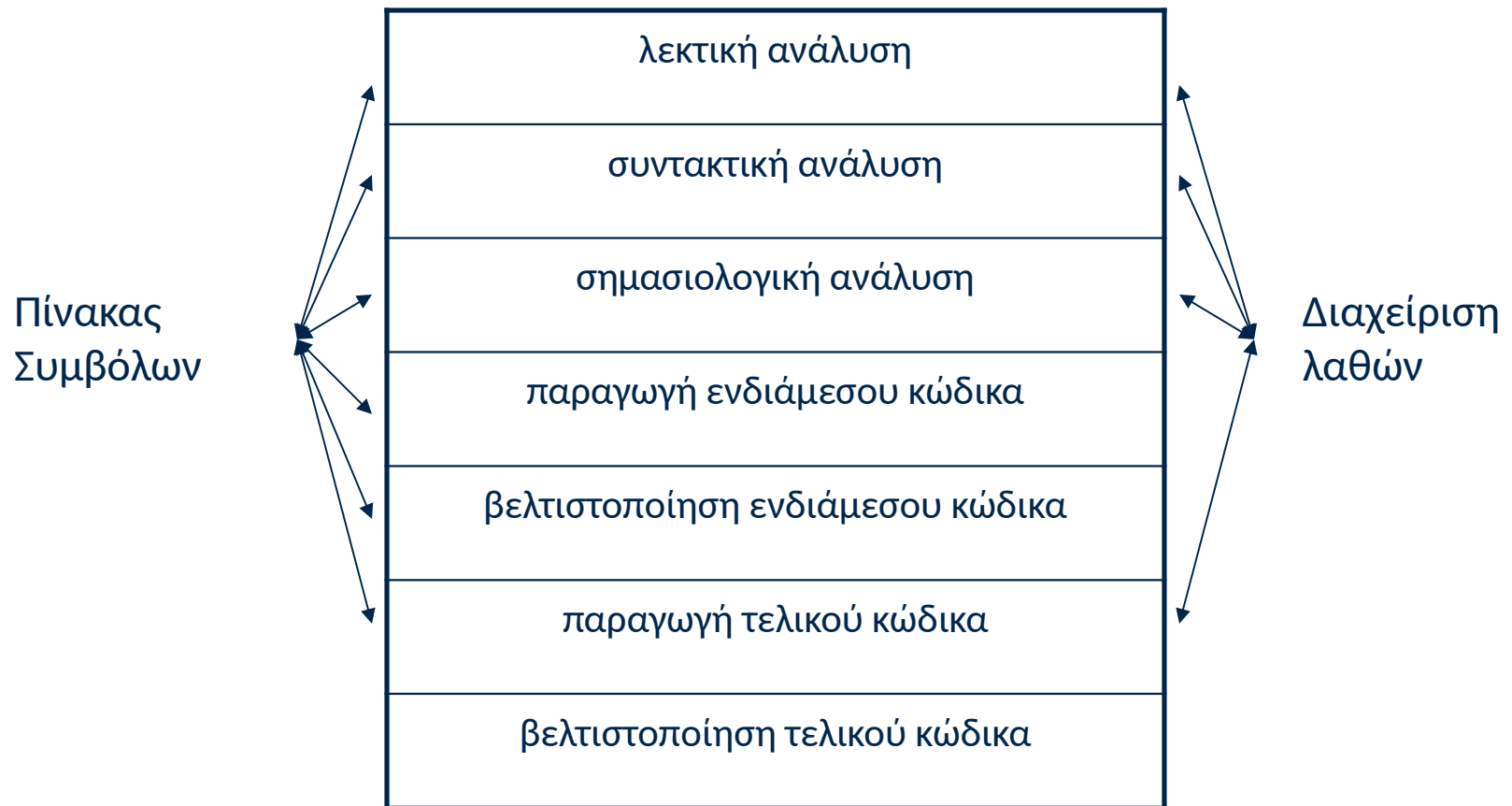

- # Σωστή λειτουργία
  - # Να συμμορφώνεται με τις **προδιαγραφές** αρχικής και τελικής γλώσσας
  - # Να μεταφράζει προγράμματα αυθαίρετου **μεγάλου μήκους**
  - # Να παράγει **αποδοτικό κώδικα**
  - # Να έχει **μικρό χρόνο εκτέλεσης**
  - # Να έχει **μικρές απαιτήσεις μνήμης** κατά τη μεταγλώττιση
  - # Να δίνει **καλά διαγνωστικά μηνύματα**
  - # Να έχει τη δυνατότητα **συνέχισης** ύστερα από τον **εντοπισμό σφαλμάτων**
  - # Να είναι **μεταφέρισμος**
-

Οι Φάσεις της Μεταγλώττισης

Λεκτική Ανάλυση

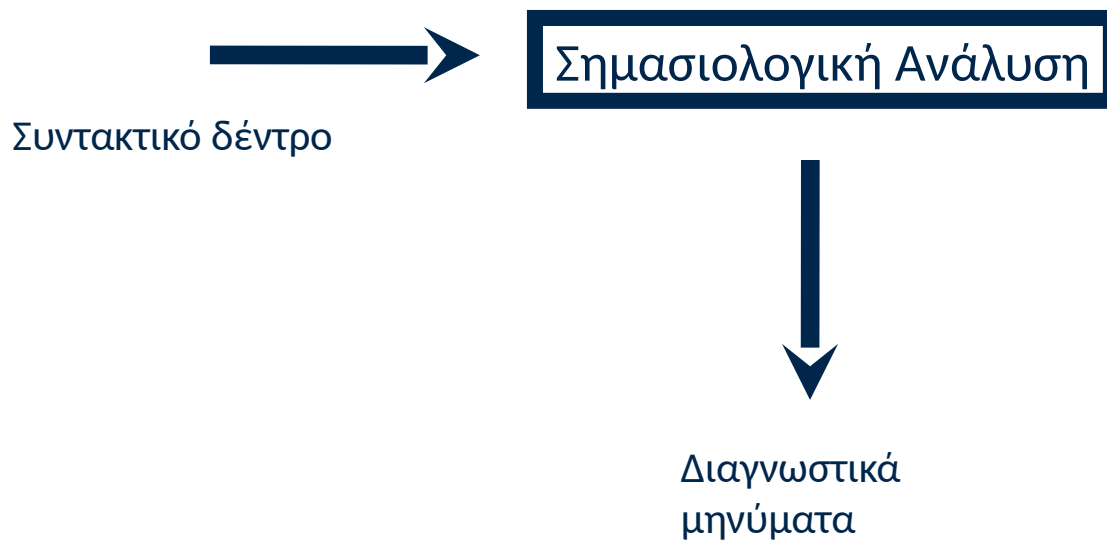
Συντακτική Ανάλυση

Σημασιολογική Ανάλυση

Παραγωγή Ενδιάμεσου Κώδικα

Βελτιστοποίηση Ενδιάμεσου Κώδικα

Πίνακας Συμβόλων

Παραγωγή Τελικού Κώδικα

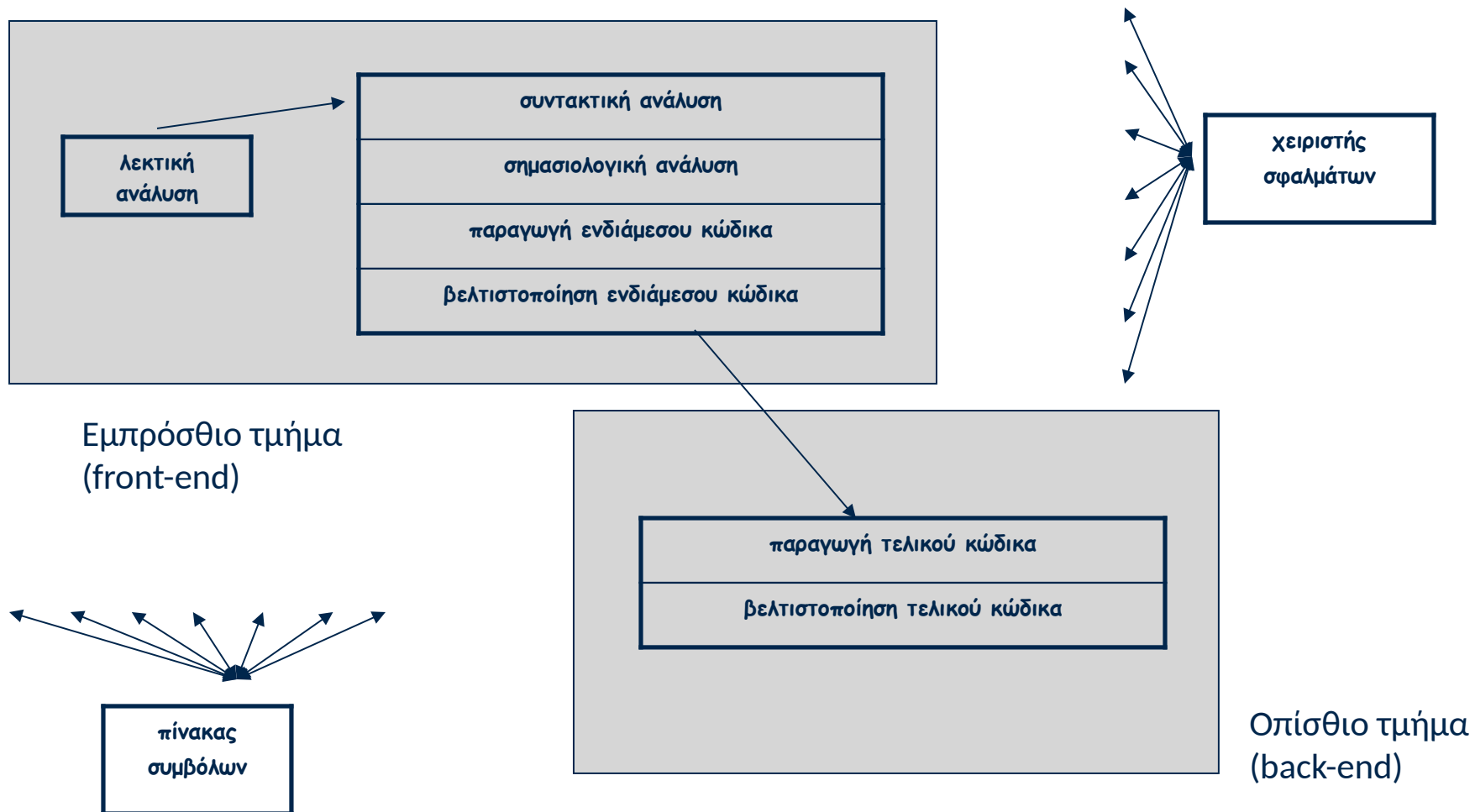

Βελτιστοποίηση Τελικού Κώδικα

Οργάνωση Μεταγλωττιστή

Βιβλιογραφία

A. Aho, M. Lam, R. Sethi, J. Ullman, **“Μεταγλωττιστές: Αρχές, Τεχνικές και Εργαλεία”**, Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών

Keith Cooper, Linda Torczon, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, **“Σχεδίαση και Κατασκευή Μεταγλωττιστών”**

Νικόλαος Παπασπύρου, Εμμανουήλ Σκορδαλάκης, **“Μεταγλωττιστές”**, Εκδόσεις Συμμετρία

Κωνσταντίνος Λάζος, Παναγιώτης Κατσαρός, Ζαφείρης Καραϊσκος, **“Μεταγλωττιστές Γλωσσών Προγραμματισμού: Θεωρία & Πράξη”**, Εκδότης: Παναγιώτης Κατσαρός

Ηλεκτρονικό Σύγγραμμα

Γεώργιος Μανής
Αναπληρωτής Καθηγητής
Τμήματος Μηχανικών Η/Υ και Πληροφορικής
Πολυτεχνικής Σχολής, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΣΧΕΔΙΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΤΩΝ

